

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Adroddiad i gyfarfod y Cabinet

Dyddiad y cyfarfod:	22 Mai 2018
Aelod Cabinet	Peredur Jenkins, Aelod Cabinet Cyllid
Swyddog Cyswllt:	Dilwyn Williams, Prif Weithredwr
Teitl yr Eitem:	Paratoi ar gyfer sefyllfa ariannol aneglur o 2019/20 ymlaen.

Y penderfyniad a geisir

- Dygymod gyda'r sefyllfa ariannol aneglur yr ydym yn ei wynebu o 2019/20 ymlaen drwy ddilyn y drefn a nodir yng nghymal 10 yr adroddiad.
- Gosod cyfundrefn yn ei le er mwyn sicrhau fod pob Adran wedi edrych ymhob twll a chornel am arbedion effeithlonrwydd.
- Comisiynu adolygiad o haenau rheolaethol o fewn y Cyngor (gan gynnwys Craffu yn y broses honno) i'w gwblhau yn ystod y flwyddyn galendr er mwyn sicrhau fod ein trefniadau rheolaethol yn addas at ei bwrpas.

Cefndir

- Nid oes argoel ar hyn o bryd fod y cyfyngiadau ariannol y mae'r Llywodraeth yn eu gosod ar Lywodraeth Leol am ddod i ben yn fuan. Mae hyn yn creu problem gynyddol i ni fel pob Cyngor arall yng Nghymru gan nad yw'r arian yr ydym yn ei dderbyn yn ddigonol hyd yn oed i gwrdd â chwyddiant heb son am y galwadau cynyddol sydd arnom.
- Golyga hynny fod yr angen i edrych am arbedion i falansio'r llyfrau am barhau ond mae ein gallu i ddarganfod yr arbedion hynny heb effeithio'n andwyol ar bobl Gwynedd yn mynd yn anoddach fyth.
- Mae'r adroddiad a gyflwynodd y Pennaeth Cyllid i'r Cyngor wrth gyflwyno ein Strategaeth Ariannol ar gyfer y cyfnod i ddod yn nodi y gallasem fod angen unrhyw le rhwng £8.5m ac £17.5m o arbedion o 2019/20 ymlaen. Hwn oedd

casgliad y graff oedd yn cyfrifo llu o bosibiliadau ariannol gwahanol allasai ddigwydd. Er mwyn atgoffa aelodau, amgaeir copi o'r graff yn Atodiad 1.

4. Wrth gwrs, ni fyddwn yn gwybod y gwir sefyllfa ariannol hyd nes yn agosach at ddechrau'r flwyddyn ariannol berthnasol, ond os ydym am gynllunio'n rhesymegol, mae angen i ni fod yn barod ar gyfer y gwaethaf.
5. Adroddodd y Prif Weithredwr ar drefn posibl ar gyfer gwneud hynny i'r Cyngor yn yr Hydref y llynedd. Byddai'r drefn honno wedi golygu ein bod yn dechrau amlygu'r dewisiadau posibl yn y cyfnod i ddod.
6. Fel y gwŷr aelodau'r Cabinet, dros y misoedd diwethaf, 'rydym wedi bod mewn trafodaethau anffurfiol gyda'r Penaethiaid i weld beth yw'r cyfleoedd sydd ar ôl ar gyfer gwneud arbedion, er mwyn gallu dod i gasgliad ynglŷn â beth sy'n rhesymol i'w osod fel targedau ar eu cyfer.
7. Yr hyn sydd wedi dod i'r amlwg yn y trafodaethau anffurfiol yma yw bod ceisio dod yn agos at yr hicyn uchaf o £17.5m am olygu cymryd penderfyniadau anodd dros ben.
8. Mae hynny wedyn yn amlygu gwendid eithaf sylfaenol arall trefn o'r fath. O baratoi ar gyfer y sefyllfa waethaf, pe byddem yn diweddu fyny dyweder yn y sefyllfa ganolig o sefyllfaoedd posibl, yna byddem wedi gorfod adnabod cynlluniau arbedion na fydd eu hangen. O gofio ein bod bellach yn edrych ar oblygiadau "gwaeth" na'r hyn a wynebwyd yn ystod cyfundrefn "Her Gwynedd" fe fyddai hynny yn creu pryder di angen ymysg trigolion Gwynedd ac ymysg staff y Cyngor.
9. Mae'r Prif Weithredwr wedi trafod hyn gyda Chadeiryddion ac Is gadeiryddion y Pwyllgorau Craffu ac roeddent hwy hefyd yn gweld fod y sgil effaith yma yn golygu efallai y dylem edrych ar ffordd wahanol o ddygymod gyda'r sefyllfa.

Trefn Newydd

10. Rwyf wedi bod yn trafod y sefyllfa gyda'r Prif Weithredwr ac 'rydym yn cytuno, yn hytrach na dilyn y drefn oedd dan sylw, dylem bellach ddygymod gyda'r sefyllfa ariannol drwy ddilyn y drefn ganlynol -
 - a. Penaethiaid i barhau i ystyried lle byddent yn arbed pe byddai angen iddynt wneud hynny drwy dalu sylw i'r anghenion sydd wedi eu hadnabod o fewn y graff a'r angen i ddod a chynlluniau ymlaen ar fyrder pan fydd eu hangen;

- b. Hynny i gynnwys bod yn barod i restru yn ôl trefn ardrawiad ar drigolion Gwynedd;
 - c. Pan fydd y Cabinet yn gwybod beth fydd y bwlch cyllidol yn yr Hydref, cynnal gweithdy o holl aelodau'r Cyngor i ystyried y cynlluniau arbedion hynny fyddai a'r ardrawiad lleiaf ar drigolion Gwynedd gyda golwg ar i'r aelodau fynegi eu barn ynglŷn â pha gynlluniau ddylid eu hymgorffori yn y Strategaeth Ariannol i gau unrhyw fwllch ariannol;
 - d. Cabinet i ystyried argymhellion y gweithdy a chynnwys rhestr arbedion yn y Strategaeth Ariannol i'w gyflwyno i'r Cyngor;
 - e. Ail adrodd y drefn yn y flwyddyn ganlynol.
11. Credaf y byddai dilyn trefn o'r fath yn taro'r balans priodol rhwng sicrhau nad ydym yn gôr ymateb wrth sicrhau hefyd ein bod yn barod i gwrdd â'r amrediad o bosibiliadau ariannol allasai godi i'r dyfodol.
12. Wrth gwrs, fe fydd yn cywasgu'r cyfnod benderfynu i gyfnod sy'n llai na'r hyn a ragdybiwyd yn wreiddiol ond bydd modd dygymod gydag unrhyw sgil effaith hynny drwy bontio hyd nes y byddai arbediad ar gael.

Natur yr arbedion

13. Un mater ddaeth i'r amlwg yn y trafodaethau anffurfiol gyda Phenaethiaid oedd bod nifer o adrannau bellach yn amlygu y byddai'n rhaid i gyfran uwch o'r arbedion ddod o doriadau, yn hytrach na medru gwireddu mwy o arbedion effeithlonrwydd, am eu bod yn ei chael yn anoddach dod o hyd i arbedion effeithlonrwydd. Efallai na ddylai hyn ddod yn syndod i ni.
14. Fel yr ydym wedi nodi fwy nag unwaith, dros y 12 mlynedd diwethaf 'rydym wedi cyflawni £62m o arbedion sydd yn gyfystyr â 25% o gyllideb net eleni.
15. Mae'r rhan helaethaf o'r swm yma wedi bod yn arbedion effeithlonrwydd, sydd gyfystyr â bod wedi cyflawni arbedion effeithlonrwydd uwch na 2% y flwyddyn dros 12 mlynedd.
16. Wedi dweud hynny, dwi ddim yn grediniol fod y ffynnon yma yn hollol sych eto, a gall fod yna gyfleoedd i gael arbedion effeithlonrwydd pellach. Tra bod rhai adrannau wedi amlygu rhai cyfleoedd amlwg wrth drafod gyda ni, mae'n bosibl nad yw'r technegau newydd a roddwyd i reolwyr yn sgil yr hyfforddiant

a roddir ar Ffordd Gwynedd wedi cael cyfle i wreiddio eto, a bydd angen mwy o amser i ddod o hyd i'r arbedion effeithlonrwydd "anoddach" yma.

17. Yr hyn sydd yn amlwg wrth gwrs yw cyn symud i doriadau, mae'n rhaid i ni geisio sicrhau fod pob gronyn o arbedion effeithlonrwydd wedi ei wasgu allan, ac er mwyn sicrhau hynny, **argymhellaf** ein bod yn gosod cyfundrefn yn ei le er mwyn sicrhau fod pob Adran wedi edrych ymhob twll a chornel am arbedion effeithlonrwydd.

18. Gellir symud hyn yn ei flaen rhwng rŵan a'r Hydref.

Rheolaeth y Cyngor

19. Un agwedd arall sydd wedi codi gan aelodau yn ystod y trafodaethau yw haenau rheolaethol y Cyngor a'r cwestiwn a oes lle i leihau yn y fan honno.

20. Yn y gorffennol 'rydym wedi gadael i Benaethiaid ystyried yr hyn sydd ei angen o fewn eu gwasanaethau. Mae hyn yn gyson gyda'r egwyddor mai nhw sy'n gyfrifol am gyflawni, ond nodwyd y gallasai hynny arwain at anghysondebau yma a thraw.

21. Ar adeg o argyfwng ariannol, rhaid i ni ystyried efallai a oes angen cyfyngu mwy ar y swyddogaeth reolaethol. Wedi dweud hynny, rhaid i ni hefyd fod yn fyw i'r ffaith ein bod yn hollol ddibynnol ar reolwyr da i arwain ein staff drwy'r cyfnod anodd yma.

22. **Argymhellaf** felly fod y Cabinet yn comisiynu adolygiad o'r fath (ac i gynnwys Craffu yn y broses honno) er mwyn sicrhau fod ein trefniadau rheolaethol yn addas at ei bwrpas. Er na ddylem ragdybio fod yna unrhyw ostyngiad am fod, os cyfyd unrhyw arbedion, gall fynd tuag at yr arbedion yr ydym eu hangen.

23. Oherwydd yr ansicrwydd y gallasai greu i swyddogion allweddol, dylid anelu dod i gasgliadau cyn diwedd y flwyddyn galendr cyfredol.

24. Mae'n bwysig cofio drwy hyn oll, mai paratoi ar gyfer y gwaethaf yr ydym yn ei wneud gan obeithio am y gorau - sef yr hyn y dylem fod yn ei wneud fel Cyngor cyfrifol. Bydd yr union arbedion y byddwn eu hangen yn ddibynnol ar faint y bwlch fydd angen ei gyfarch, fydd yn ei dro, yn ddibynnol ar y grant y byddwn yn ei dderbyn oddi wrth y Llywodraeth.

Sylwadau'r Swyddogion Statudol

Swyddog Monitro

Mae adolygu'r drefn o baratoi ar gyfer bwlch ariannol yn gam priodol wrth i'r gwaith ddatblygu. Mae'n caniatáu hyblygrwydd i ymateb wrth i sefyllfa ddod yn fwy eglur sydd yn gyfrwng i roi ffocws i'r penderfyniadau

Pennaeth Cyllid

Rwyf wedi cydweithio gyda'r awdur i baratoi'r adroddiad yma ac yn cadarnhau'r cynnwys

Bwlch ariannol posibl Cyngor Gwynedd hyd at 2020/21

